

Ombudsman over zonnepanelen

10 februari 2021 – Hoewel het vandaag nog wachten is op de officiële bekendmaking van het zonnepanelenarrest van het Grondwettelijk Hof, regent het al enkele weken klachten over het verdwijnen van de virtuele terugdraaiende teller.

Zo'n 2.000 boze burgers meldden zich bij de Vlaamse Ombudsdienst. Er is intussen al heel wat gezegd en geschreven. Hieronder vindt u een eerste reactie – in zes punten – van Vlaams ombudsman Bart Weekers.

1. Kortsluiting bij de burger

De Vlaamse overheid sloeg ondertussen mea culpa. Burgers melden dat ze daarbij geen boodschap hebben aan een rondje zwartepieten onder politici. De 2.000 meldingen snijden sowieso dwars door alle institutionele procedures heen.

Niet alleen politici, maar even goed het Grondwettelijk Hof, de energieregulatoren en de ombudsman of de staatsinrichting moeten het ontgelden. De melders installeerden doorgaans zelf zonnepanelen. Maar ook wie er geen heeft, zegt niet opnieuw de rekening te willen betalen. Kortom, de diagnose luidt "*kortsluiting bij de burger*".

2. Hoe opnieuw connecteren?

Wat opvalt is dat de melders een belangrijke maatschappelijke aangelegenheid als de energietransitie nu in eerste instantie noodgedwongen moeten ervaren als een schadevergoedingskwestie.

Illustratief is de naam van de website www.compensatieteller.be, wat het ongenoegen reduceert tot een financiële operatie. Vanzelfsprekend zal de Vlaamse Ombudsdienst mee helpen bouwen aan deze financiële brug tussen burger en overheid. Maar naast die compensaties is er ook nood aan een vertrouwensherstel dat het grote verhaal van het energie- en klimaatbeleid terug centraal stelt. Hierna (onder de punten 3 tot 6) alvast vier elementen om opnieuw te connecteren.

3. Vertrouwen rond uitgangspunten onder nul

De nulmeting van het vertrouwen start onder het vriespunt. Hier en daar leest de ombudsman constructief meedenken in de 2.000 meldingen, maar de melders plaatsen vooral veel uitroeptekens bij hun eigen antwoorden op drie grote vragen:

- 3.1. wordt ergens nog het proces van het verleden gemaakt? (de Vlaamse Ombudsdienst leest een strenge veroordeling door de melders);
- 3.2. wat is precies het fundament van de gemaakte beleidskeuze rond energietransitie en de rol van zonnepanelen en een digitale meter daarin? (de burger mist een coherent verhaal);
- 3.3. waarom precies een schadevergoedingsregeling van 5% rendement en een terugleveringsvergoeding van gemiddeld 4 eurocent per kWh? (de 2.000 meldingen tonen te weinig draagvlak).

De eerste aanbeveling aan het beleid – duidelijk over de grenzen van de bevoegdheidsverdeling heen - ligt dan ook voor de hand: “maak werk van een groter draagvlak voor de antwoorden op die drie grote vragen”.

Het zonnepanelenarrest is inderdaad slechts één puzzelstuk in een veel grotere puzzel, die mensen niet zien. Besef ook dat het lastig verklaren is waarom het bij energie anders is dan bij drinkwater, waar ogenschijnlijk alles bij het oude blijft. Benamingen als Fluvius, Engie, Luminus, VREG, of VEKA, zijn voor vele medeburgers, één pot nat.

Waar burgers begrijpen dat de zaken anders liggen bij televisie, telefoon en internet, zien velen niet in waarom het bij gas en elektriciteit zo ingewikkeld is. De overheid blijft aansporen om van leverancier te wisselen, maar de voordelen van de vrije markt zijn te onduidelijk. Zo valt de netbeheerder niet vrij te kiezen en het overgrote deel van de energiefactuur bestaat uit heffingen, belastingen en netkosten.

4. Waar precies zit de financiële schade?

Voorts zal de juiste fijne meting van zowel het concrete financieel verlies, als van de administratieve voortgang van de financiële compensatie, een belangrijke parameter zijn bij het vertrouwensherstel. Zo tonen de reacties het financieel verlies voor mensen die nu al een digitale meter hebben en ze hebben vaak ook al hun schadevergoeding berekend via www.compensatieteller.be. Al blijft de ombudsman erop wijzen dat er nu, op dit moment, nog niets officieel definitief beslist is. In die zin is het nu nog te vroeg om de persoonlijke situatie al definitief te beoordelen. De toekomst zal uitwijzen of de - vandaag door de Vlaamse overheid in het vooruitzicht gestelde - financiële compensaties uiteindelijk al dan niet verfijning zullen behoeven.

Toch alvast dit. Wanneer men de elementen bekijkt waar de overheid rekening mee houdt om een rendement van 5% te behalen, dan halen heel wat installaties dat rendement sowieso. De melders zonder zonnepanelen rekenen erop dat de Vlaamse

overheid geen compensatie zal betalen aan de meer dan 200.000 installaties die dit rendement al haalden. Om het met andere woorden uit te drukken: melders zonder zonnepanelen wensen dat een kleine helft van de 470.000 eigenaars van zonnepanelen GEEN éénmalige compensatiepremie ontvangt. Ook dit is een aspect van het vertrouwensherstel.

5. Vanaf april 2021 opnieuw digitale meters plaatsen

Zoals bekend, besliste de Vlaamse Overheid om voorlopig even geen digitale meters te plaatsen. Maar in april 2021 herneemt de gewone uitrol - straat per straat, wijk per wijk, gemeente per gemeente. Een operatie die een flinke portie burgerzi(j)n zal vragen en waarbij het de bedoeling is om tegen 1 juli 2029 klaar te zijn.

Het is daarbij uitdrukkelijk NIET de bedoeling dat medeburgers massaal uitstel vragen tot 30 juni 2029. Evenmin kan het zo zijn dat we tegelijk (1) wel allemaal een smartphone op zak hebben; en (2) toch hyper elektrosensitief zouden zijn. Het is, met andere woorden, aangewezen dat we niet in groten getale kiezen voor een bekabelde oplossing in plaats van de draadloze digitale meter. De Vlaamse Ombudsdienst beveelt aan om de uitrol dag-na-dag te publiceren, met inbegrip dus van de weigeringen. Ook dit zal een ijkpunt zijn bij het vertrouwensherstel.

6. De kern voor het vertrouwensherstel

De Vlaamse Ombudsdienst waarschuwt er voor om zich niet opnieuw een tweede keer rijk te rekenen. Bij al wat momenteel verkondigd wordt rond de thuisbatterij of rond de elektriciteit die men in het net injecteert, hoort daarom de stevige waarschuwing dat elk van ons zijn of haar concrete situatie zal moeten beoordelen. Dat geldt vandaag al, maar dat zal nog veel sterker gelden als binnenkort ook het capaciteitstarief en de dynamische prijzen erbij komen.

Dat is meteen de slotbedenking. Zoals wel meer dingen in ons leven - denk aan onze gezondheid in barre coronatijden - is ook onze energiefactuur een zaak die we eigenlijk niet meer juist kunnen inschatten zonder bijstand van experts en zonder duidelijk perspectief, en dat dus over de bevoegdheidsverdelingen heen.

Voor de Vlaamse Ombudsdienst ligt hier een zwaartepunt voor het vertrouwensherstel; burgers vragen samenhang en duidelijkheid in het volledige energie- en klimaatbeleid.